

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!" 2010

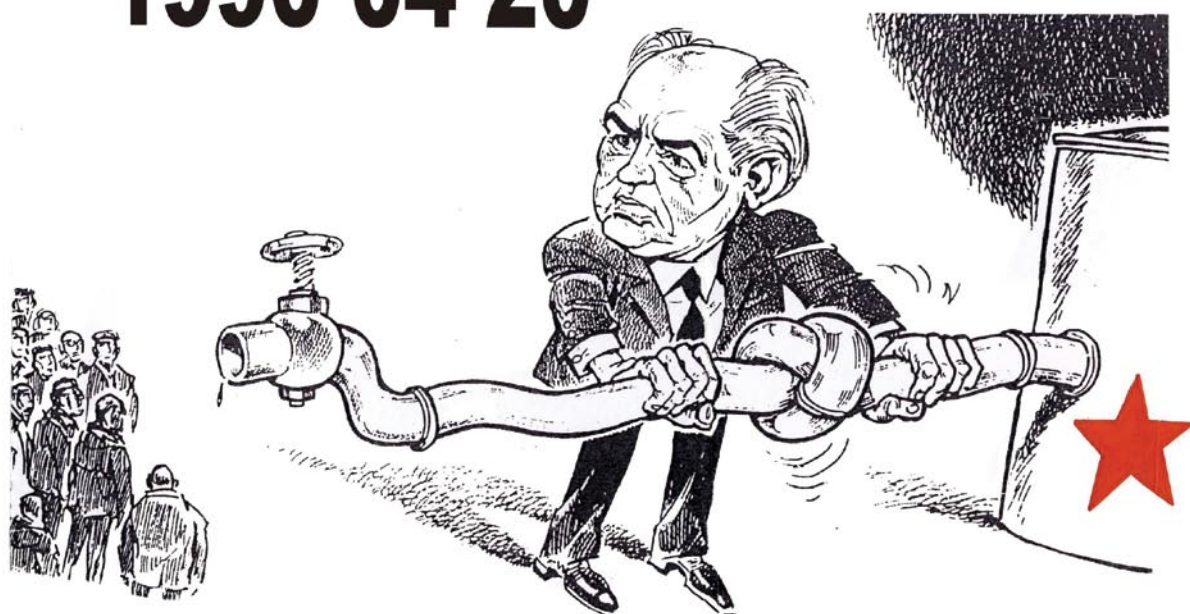

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

BLOKADA

1990 04 20

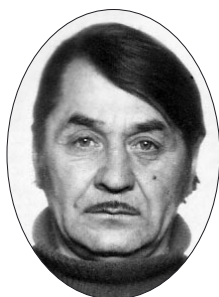
GORBAČIOVO „TAIKOS“ GESTAS LIETUVAI

1990 metais jis tapo Nobelio taikos premijos laureatu

Sveiki sulaukę Šventų Velykų!

Sveikiname

Juozą Česonį
85-mečio proga

Justiną Marcinkevičiū
80-mečio proga

Marę Šironienę
80-mečio proga

Antaną Velykį
75-mečio proga

Romaną Aniulį
70-mečio proga

Evaldą Kervį
55-mečio proga

Į Nepriklausomybę – per kliūtis

1990 m. balandžio 13 d. M. Gorbačiovas ir SSRS Ministrų Tarybos pirmininkas N. Ryžkovas paskelbė ultimatumą Lietuvai, kuriuo reikalavo per dvi dienas atšaukti priimtus įstatymus ir atstatyti kovo 10 d. buvusią padėtį. Balandžio 20 d. grasinimas buvo įgyvendintas: nutrauktas naftos tiekimas, apribotas degalų pardavimas, sustabdyti ešelonai su jau siunčiamomis prekėmis ir žaliavomis. Tą pačią balandžio 20 d. Prancūzijos prezidentas Fransua Miteranas ir Vokietijos kancleris H. Kolis pasiūlė laikinai sustabdyti Lietuvos Respublikos AT nutarimus ir tuo sudaryti sąlygas pradėti derybas su SSRS. Gegužės 17 d. Kazimira Prunskienė susitiko su M. Gorbačiovu ir N. Ryžkovu, kurie kategoriškai reikalavo panaikinti arba sustabdyti Kovo 11 d. aktą. Blokada tęsėsi. 1990 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos Atkuriamasis Seimas priėmė nutarimą dėl derybų su SSRS ir iš Kovo 11 d. Akto kylančių veiksmų (ne paties akto) moratoriumo 100 dienų nuo to laiko, kai prasidės derybos. Ūkiniai ryšiai imti atgaivinti, bet SSRS realių derybų nenorėjo, jas simuliuavo.

Ekonominė blokada buvo aiški Sovietų Sąjungos spaudimo priemonė. Ji truko 74 dienas. Šios blokados tikslas buvo paprastas – sukelti žmonių nepasitenkinimą Lietuvos vyriausybe. Didžiausia grėsmė buvo ta, jog po ekonominės blokados bus daug bedarbių. Masė žmonių galėtų tapti mase pasipiktinusių žmonių. Ir tada, jei tie žmonės sukiltų prieš Lietuvos vyriausybę, sovietai galėtų įvesti gorbačiovinį prezidentinį valdymą.

Atsižvelgdama į visuomenės iniciatyvą, 1990 metų balandį Valstybinė komisija priešblokadinių priemonių planui paruošti ir vykdyti įsteigė blokados fondą. Fondo lėšas sudarė Lietuvos Respublikos ir kitų vals-

tybių gyventojų, įstaigų, organizacijų, judėjimų įnašai. Šiomis lėšomis buvo numatoma šelpti nuolatinius Lietuvos gyventojus, kurie dėl SSSR vykdomos politikos atsidūrė sunkioje materialinėje padėtyje, taip pat mažai aprūpintas ar daugiavaikes šeimas, vienišus senelius ar invalidus ir naudoti kitoms reikmėms – atsi-randančioms dėl ypatingų sąlygų. Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimu „Dėl 1990 m. blokados fondo, kaip valstybinės – visuomeninės institucijos likvidavimo, proceso užbaigimo“ fondas buvo likviduotas. 1990 metų blokados fondo ilgalaikį materialųjį turtą valdyti, naudoti ir disponuoti patikėjimo teise Finansų ministerija 2008 m. lapkričio pabaigoje perdavė Lietuvos nacionaliniam muziejui, o šio fondo pinigines lėšas pervedė į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą.

Taigi Rusijos provokacijos nepavyko, bet Sovietų armija vis vien panaudojo jėgą užimdama televiziją bei kitus svarbius objektus. Kitos šalys neskubėjo pripažinti Lietuvos nepriklausomybės, nes jei pritar-si Lietuvos interesams, tai nepritar-si Rusijos spren-dimams, o Rusija nemaža ir tikrai galinga valstybė. 1991 m. vasario 11 d. Lietuvos Respubliką de jure pripažino pirmoji užsienio valstybė Islandija. Po to JAV prezidentas D. Bušas pareiškė, kad JAV pripažins Lietuvos nepriklausomybę kai jos Vyriausybė pradės vykdyti valdžią savo teritorijoje ir perspėjo, kad tuo atveju, jei SSRS Lietuvoje panaudos jėgą, JAV į tai atitinkamai reaguos. Po tokio JAV pareiškimo 1991 m. rugsėjo 6 d. SSRS pripažino Lietuvos nepriklausomybę. Dar vėliau Lietuvą pripažino Austrija, Bulgarija, Italija, Kanada, Lenkija, Malta, San Marinas, Portugalija, Rumunija, Ukraina, Latvijos ir Estijos respublikos bei kitos valstybės.

Habil. Dr. Janinos Šyvokienės kalba pasakyta vasario 23 d. Seime, minint Antano Kraujelio žūties 45 metines

Esu partizano Antano Kraujelio sesuo. Nuo pat vaikystės teko matyti partizanus, kurie slapstėsi pas mus įrengtame bunkeryje, girdėti jų diskusijas, matyti ryžtą ir patriotiškumą. Jie negalėjo tylėti, matydami grūdamus į gyvulinius vagonus niekam nenusikaltusius savoje gimtinėje gyvenančius žmones: senelius, moteris su mažamečiais vaikais ir visai vienus vaikus, atskirtus nuo tėvų. Jie matė deginamas sodybas, matė, kaip sužvėrėję čekistai ir stribai žudo nekaltus dorus žmones. Ne visi, matydami tokį žiaurumą, galėjo pasilikti nuošalyje. Šie ir dar daugelis okupantų smurto veiksmų skatino visomis išgalėmis priešintis sovietams. Pasipriešinimas okupacijai buvo neišvengiamas.

Yra bandoma partizaninį karą paversti tarsi vidine lietuvių tautos problema. Nieko panašaus – tai buvo konkreti kova su sovietų okupacija. Partizanai mėgino išlaikyti valstybingumo struktūras sovietų okupacijos sąlygomis (pvz., rinkimų sabotavimas, okupacinių institucijų naikinimas ir kt.). Jie galėjo imtis represijų prieš civilius asmenis, jeigu pastarieji atstovavo priešo struktūroms, bet kaip laisvės kovotojai jie nebuvo abejingi atsitiktinių žmonių aukoms.

Partizaninis karas užsitęsė, išvargino ir partizanus, ir rėmėjus. Pareikalavo daug labai svarbių tautai gyvybių, tačiau partizaninio karo svarba nesumažėjo, ji Sąjūdžio forma tęsėsi iki 1990 metų Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo. Dešimtys tūkstančių žmonių visais įmanomais ir neįmanomais būdais parėmė Lietuvos partizanus. Tokias partizanus rėmusias šeimas partizanų vadas Adolfas Ramanauskas (Vanagas) taikliai pavadino „nesugriaunama laisvės tvirtovė mūsų žemėje“.

Kalbėdama apie likusius pavienius partizanus, turiu priminti savo brolių Antaną Kraujelį, kuris sunikliausiomis okupacijos sąlygomis, palaikomas ir remiamas žmonių, išsilaikė savo pozicijoje 20 metų. Nepalūžo, nepasidavė, nepakluso okupantams, gyveno laisvas 20 metų. Likę pavieniai partizanai turėjo rūpintis galimybe išlikti pastovios MGB apsupties sąlygomis, atakuojami dešimčių užverbuotų agentų ir provokatorių, stebėdami aktyviai kuriamą plėšikaujančių partizanų įvaizdį. Skelbiamos tam tikros sumos pinigų už partizano Antano Kraujelio su-

gavimą arba sunaikinimą, verbuojami „ištikimiausi“ partizano rėmėjai, pavyzdžiui, verbuojamas A. Kraujelio bičiulis – Kaniūkų kolūkio pirmininko pavaduotojas Edmundas Satkūnas. Jam parūpinamas pistoletas ir instruktuojama į kurią vietą taikyti. Susitinka sutartoje vietoje, pasikalba. Antanas Kraujelis atsisveikina ir bando eiti. Ir... šūvis – nepataiko į širdį, liečia plaučius. Staiga pasisukęs pamato paklaikusį „bičiulio“ veidą. Antano paleista automato serija sunaikina pasikėsinusįjį. Kraujeliui sovietų sukurtoje byloje šis savigynos atvejis traktuojamas kaip nužudymas. Dažniausiai partizanai buvo „kalti“ dėl visų kriminalų, kuriuos jiems kūrė MGB. Istorijos apie banditus – vaikų ir šeimų žudikus – buvo sukurtos siekiant falsifikuoti praeitį ir, sumaišius tikrus faktus su melu, sukurti sovietinį Lietuvos partizano ir laisvės kovotojo vaizdą. Žmonės bijojo vaikams pasakoti apie partizanus, nes, neduok Dieve, dar vaikas ne vietoj prasižios. Tuoju bus kalėjimas, tremtis ar mirtis. Ir tai tęsėsi dešimtmečius.

Kai kas bando sufalsifikuoti neseną praeitį. Komunistai vaizduojami kaip sveiko proto nepraradę „Lietuvai dirbę“ pragmatikai, jų priešininkai disidentai – kaip pavojingi fanatikai, pridarę daugiau žalos negu naudos. Juk niekur bylose neparašyta, kad sovietiniai čekistai šantažavo, prievartavo, persekiojo, siuntė į psichiatrines ligonines, varė iš darbo, kalino, kankino, trėmė, žudė. Kiekvienas menkiausias KGB tarnybos judesys, žingsnis ir aktas buvo nusikalstama, žmogų naikinanti kūno ir sielos prievarta. Nei vienas stribas nenubaustas. Filme „Smogikai“ bandoma juos parodyti kaip didvyrius. Jokių dokumentų apie jų nusikaltimus nėra, nes jie niekada nebuvo fiksuojami, o liko tik tūkstančiai užmuštų, ištremtų, sugrūstų į kalėjimus ir kitaip moraliai bei fiziškai pa-
niekintųjų.

Leiskite paklausti, kieno rankomis tai buvo daroma? Paklausus, kur paslėpė partizano Antano Kraujelio palaikus – atsakymo nerasta. Atmintį praranda Sergej Ticomirov, Marijonas Misiukonis ir kiti. Juk nieko daugiau žuvusiojo artimieji jų neprašo, tik tiek – kur paslėpė sūnaus, brolio, vyro, tėvo palaikus. Visame Lietuvos Ypatingajame archyve jų nerasite nė vieno įrašo byloje, kad kuris nors suimtas buvo muštas, kankintas, kad ant be sąmonės gulinto buvo piltas šaltas vanduo, kad atsigaivaliotų, kad galiausiai buvo užmuštas. Liko tik didžiuliai aukų sąrašai.

Kyla klausimas, kiek šiandien Lietuvoje nubaus-ta stribų? Stribai dalyvaudavo naikinimo operaci-jose, pasalose, kratose, suėmimuose, trėmimuose, atvažiuodavo į tremtį, darydavo kratas, tardydavo. Mano seserį Vitaliją 8 paras laikė karštoje patalpoje be maisto, neleido užmigti, radę ant kaklo rožančių, smaugė juo. Stribai ir smogikai skūsdavo visus žmo-nes, partizanus, niekindavo bei tyčiodavosi iš nužu-dytų partizanų kūnų, juokėsi iš kasdieninio žmonių plėšimo ir apvogimo. Kaltų nerasta, nes jų darbeliai niekur nefiksuoti.

Partizanai kovojo ir mirė, kad mes turėtume lais-vę – laisvę rinktis gėrį, tegu neišvengiamai darydami ir klaidų: tikra laisvė neįmanoma be klaidos galimybės. Tuo tarpu klaidos galimybę panaikinti lengva – pardavus sielą šėtonui, moralinių sprendimų dary-ti nebereikia. Partizanų „klaidos“ moralesnės negu kolaborantų „dorybės“.

Taigi, partizanai ir sovietų karas tęsėsi tol, kol buvo bent vienas išlikęs gyvas partizanas. Karas prieš partizanus negalėjo būti baigtas, kol buvo gyvi Pranas Končius; Stasys Guiga, kovotojų vadas Adol-fas Ramanauskas (Vanagas), nukankintas 1957 m., paskutinis aktyvus Aukštaitijos partizanas Antanas Kraujelis, išduotas 1965 m. Apsuptyje jis nepasidavė, nepakluso raginamas pasiduoti, pats nutraukė savo gyvybę.

Fiziškai partizanai pralaimėjo, tačiau idėjinės per-galės sovietai nepasiekė. Ilgai buvo pasakojamos

legendos apie partizanų didvyriškumą, ištvermę, drąsą, sumanumą, įžvalgumą. Pasakojama, kaip le-genda tapęs Antanas Kraujelis papietavo kartu su saugumiečiais ir paliko raštelį po lėkšte, kad čia val-gė partizanas „Siaubūnas“. Pasidabinęs sovietų mili-cininko kepure stabdydavo automobilius norėdamas pavažiuoti reikiama jam kryptimi, o apsirengusiam sovietinio artilerininko uniforma jam atiduodavo pagarbą.

Džiugu, kad dar yra gyva atmintis krašte, kur gimė, augo, mokėsi, veikė ir prieš 45 metus žuvo pa-skutinis aktyvus Aukštaitijos partizanas Antanas Kraujelis. Jo trumpas gyvenimas ir partizaninė veik-la buvo skirti kovai už laisvą ir nepriklausomą Lietu-vą. Antanas buvo toks pat žmogus kaip ir mes visi: norėjo gyventi, mylėti, auginti vaikus, dirbti laisvos Lietuvos labui. Jis tikėjo, kad bus laisva Lietuva, bet laisvės nesulaukė, nors iki paskutinės gyvenimo aki-mirkos liko laisvas, nepakluso sovietų valdžiai, nepa-sidavė gyvas, liko visiškai laisvu Lietuvos piliečiu.

Baigdama norėčiau pasakyti, kad, puoselėjant pa-triotinius visuomenės jausmus ir jaunimo pilietišku-mą, nevalia pamiršti žmonių, kurie paguldė galvas tam, kad mes visi be okupantų gyventume laisvoje ir demokratinėje Nepriklausomoje Valstybėje. Tūk-sančiai Antano Kraujelio likimo brolių ir seserų, kovojusių ir žuvusių už Tėvynę, įpareigoja mus, gy-vuosius, išsaugoti krauju iškovotą laisvę, mylėti savo šalį, nes gražesnės už ją nėra.

Šunsnukinės istorijos klausimais

Vilius Bražėnas

Istorija nėra tik pasiskaitymai smalsuoliams apie kas, kada, kam buvo. Ji turi didelę įtaką as-meniui, tautai, žmonijai. 1920 m. didžturčiai pasaulio monopolistai pasamdė grupę mokslinčių rasti geriausią būdą pakeisti visuome-nės galvosena, jos pažiūras į lais-vę, vergiją, religiją, patriotizmą. Mokslininkai nuta-rė, jog tai padaryti lengviausia pakeičiant istoriją ir sukeliant karą. Taip – karu ir istorija. Ne atsitiktinai jau pirmosios Sovietų okupacijos dienomis raudo-nieji okupantai griebėsi plėsti kai kuriuos lapus iš mokyklų istorijos vadovėlių. Todėl dabar negalima neboti spaudoje pasitaikančių nusiskundimų dėl kai kurių istorikų keisto (švelniai tariant) Lietuvos istorijos pristatymo ir aiškinimo viešumoje, nors ir neplėšant lapų iš istorijos knygų. Mūsų tautos pro-tėviai prieš daugelį tūkstančių metų šiame kalvų ir kalnelių, gojų, miškų ir girių, ežerų ir upių krašte, kurio kopų smėlį skalauja Baltijos jūros bangos, gi-

liai žemėn įsmeigė tautų kelrodžių dvasinio ažuolo stulpą. Ir tik prieš tūkstantį metų ant to keliastulpio atsirado plokštė su užrašu: LIETUVA.

Ir štai, 1001-se metuose po to įvykio, pagal ka-lendorių – 2010-jų metų vasarį, šioji lietuvių tautos įvairiametė amžiumi karta atsibudo toliau kurti Lie-tuvos istoriją po tuo didžiu istorija žėrinčiu ir todėl įpareigojančiu švyturiu: LIETUVA.

Nenuostabu, kad praėjusieji 2009-ji metai praėjo Lietuvos Vardo Tūkstantmečio minėjimo renginių šurmulyje. Nenuostabu ir tai, kad ne vieną kartą iš „Lietuvos Vardo Tūkstantmetis“ jubiliejaus pava-dinimo iškrito žodis „vardo“, tuomi suklastojant is-toriją. Juk yra žmonių, ypač kaimynystėje, kuriems nepatinka tikroji Lietuvos didybės istorija. Kartais susidaro išpūdis, jog kai kurie mokslininkai iš isto-rikų virsta isterikais tik išgirdę istoriko Šapokos pa-varde. Šiam neistorikui, besiklausant net „žymių“ istorikų alergiškai mokslisko čiaudėjimo, atrodo, jog seki zoologijos sodo sargus pešiojančius povo uo-degos plunksnas. O Lietuvos istorijos povo uodega pilna žavingų pasididžiavimą keliančių, plunksnų.

Ir nežiūrint to, kad amžių bėgyje kaimynai pro tvorą ir net įsirioglandami į Lietuvos kiemą, išplėšė daug lapų iš mūsų istorijos daugiataūkstantmetės „knygos“, laimei, tas svetimųjų „pataisas“ gerokai atitaisė Lietuvos Didvyriai ir Didmoterės vien tik pastarojo šimtmečio epochiniais žygiais. Tuomi jie užspaudė stiprų anspaudą ant tikrosios, lietuvių tautos Didžios istorijos lapų.

O dabar jau esame įžengę į Žalgirio mūšio sukaktuvinius metus. Tai yra sukaktis, kuri istorinio Lietuvos povo plunksnų pešiotojams sudaro gerokai sunkumų; Žalgirio mūšiui paminėti pakilusi tauta gali pareikalauti rimto pasiaiškinimo, pastatydama „pešiotojus“ prieš atsakingų istorikų tribunolą. O klausimai gan aiškiai kabo ant visuomenės lūpų.

Ant mano būsto sienos pagarbioje vietoje kabo Vytautų Klubo dovanotas išpūdingas Vytauto Didžiojo paveikslas. Žalgirio mūšio jubiliejinių metų pačios pirmosios dienos privertė vis dažniau žvelgti į Vytautą Didįjį pro jo paveikslą bruožus, mintimis jo laikus susiejant net su šiandiene Lietuva. Deja, mintis apkartina nemaloni tikrovė: šių dienų istorikas (lietuvis!) yra pavadinęs Trakų, Lucko, Žalgirio Vytautą Didįjį „šunsnukiu“. Nestebina tai, kad kiti Lietuvos istorikai, kiek žinau, viešai neįsivėlė į tokius gatvės peštynių tipo debatus. Bet sena tautosaka moko: „blogas paukštis, kuris savo lizdą teršia“.

Kai pagalvoji, kažkas tarp istorikų ir istorijos nesueina galais. Jei Lietuvos vadovai buvo tokie puskvaišiai ir net šunsnukiai, kokie puskvailiai turėjo būti kunigaikščiai, chanai, karaliai ir net imperatorius, lietuvių kvietimu sugužėti į Lucko pilį suvažiavimui. Tai galima pavadinti pirmuoju NATO posėdžiu istorijoje, tik daug skaitlingesniu už dabartinius.

Pagaliau, ne mokslininkui, o publicistui, atrodo, kad „šunsnukis“ nėra grynai moksliskas terminas. Tačiau jo į istorinės terminologijos bonką atgal nebesukiši. Tad lieka imtis apsisaugojimo priemonių įtaigoti ateities moksliską mąstyseną.

Kol mokslininkai sugalvos moksliskus metodus, siūlau moksliskai publicistinį būdą: atitinkamo apdovanojimo įsteigimą. Pavyzdžiui, kuri nors visuomeninė organizacija, panaši į Vytautų Klubą, sukviečia savą lizdą neteršiančius istorikus, kurie sudaro šunsnukiniams istorikams metinio apdovanojimo komitetą – „Istorinio antsnukio“ žymeniui paskirti.

Net ir gyvūnas su antsnukiu gali pakniaukti, pacypti, paloti, bet negali įkasti. Tad ir šunsnukiniai istorikai, apdovanoti tokiu žymeniu, nebegalėtų apkandžioti Lietuvos garbingos istorijos.

Tai tik publicisto pasiūlymas. Mokslininkai tikriausiai sugalvos ką nors daug geresnio ar tinkamesnio.

Revanšistai Lietuvos istoriografijoje

Dr. Algirdas Bikulčius

Istorija moko, kad po visų revoliucinių esminių visuomenės persitvarkymų, kol nugalėtojai džiūgauja pergale, senojo režimo atgyvenos ir jų atžalos, pergrupavę jėgas, imasi revanšo. Negavę atkirčio, jie pereina į atvirą puolimą.

Tai jau kuris metas stebime dabartinėje nepriklausomoje Lietuvoje. Kaip iš gausybės rago pasipylė lietuvių tautines vertybes niekinančių, laisvės kovotojus šmeižiančių, okupacinius režimus ir kolaborantų veiklą pateisinančių, netgi aukštinančių prisiminimų, grožinės literatūros ir istorijos knygų, straipsnių, radijo ir televizijos laidų srautas. Tie kurpiniai su aplombu pristatinėjami visuomenei.

Ypač pavojingas Lietuvos ateičiai, jos žmonėms istorijos falsifikavimas, lietuvių tautos niekinimas, skleidžiamas sovietmečiu įgytais moksliniais laipsniais ir vardais tituluojamų istorikų ir jų naujai parengtų kadro, aukštųjų mokyklų profesūros. Absurdiškiausia yra tai, kad Lietuvos praeities, Didžiųjų kunigaikščių veiklos, laisvės kovotojų ir pačios lietuvių tautos niekinimas finansuojamas iš valstybės

biudžeto. Naujaisiais istorijos klasikais save laikantys Lietuvos istorijos mokslo kuratoriai klastotėmis mulkina tautiečių sąmonę. Kurpiamas nihilistinis Lietuvos istorijos modelis, stengiamasi visuomenei įpiršti nuomonę, kad šiandien yra pažangūs tie, kas neigia lietuvių tautą kaip Lietuvos istorijos kūrėją. Principingai ginančius Lietuvos istorijos tiesas apšaukia apsamanojusiais XX amžiaus pradžios patriotais. Tokie veikėjai išduoda tautos idealus leisdami vadovėlius, rengdami jaunus mokslininkus, mokydami jaunimą aukštosiose mokyklose, rengia istorijos mankurtų kartą. Jiems, o per žiniasklaidą visiems lietuviams įteigiama savinieka, naikinama istorinė atmintis.

Lietuvos mokslinė istorinės literatūros biblioteka pasipildė labai vertinga mokslinės, objektyvios tiesos požiūriu, Nepriklausomybės Akto signataro dr. Vlodo Terlecko veikalų „Lietuvos istorijos klastojimo ir niekinimo iššūkiai“ (Vilnius, 2009, 516 p.). Knyga skirta plačiam skaitytojų ratui ir mokslininkams, ieškantiems nesufalsifikuotos, netendencingos istorinės tiesos apie Tėvynės praeitį ir nūdieną. Autorius smerkia ir argumentuotai paneigia kai kurių akademinių istorikų prasimanymus apie tariamą pagoni-

kos Lietuvos atsilikimą, jos tuometinės kariuomenės primityvumą, jos strategijos ir taktikos atsilikimą, duoda atkirtį pasityčiojimams iš pilėnų bei iš Kęstučio ir Vytauto pergalių.

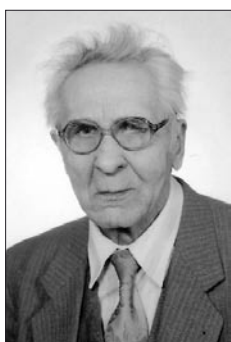
Knygoje pateikta daug iki šiol neskelbtų, autoriaus rastų ir susistemintų duomenų apie šimtmetinį Lietuvos ir jos ūkio naikinimą 1655–1918 metais, jos rusinimą. Knygoje gausu duomenų apie Lietuvos turto naikinimą bei visuotinį plėšikavimą 1914–1919 metais, krašto siaubimą 1939–1944 metais.

Monografijoje išnagrinėtos Klaipėdos krašto atgavimo aplinkybės, argumentuotai atmetamas šmeiž-

tas, kad Lietuva buvo Klaipėdos krašto okupantė, kad už jos atgavimą reikia dėkoti Maskvai. Demaskuoja šmeižtus, adresuotus prieškario Lietuvos ir jos premjero Juozo Tubelio ekonominei politikai, signatarui Jonui Vailokaičiui. Įrodymais atskleidžiami mėginimai atgaivinti sovietinės istoriografijos klastotes apie A. Sniečkaus veiklą, jo liaupsinimą, raginimą didžiulis Stalino epocha, sovietmečio laimėjimais.

Knyga itin svarbi ir reikalinga dabartiniu, sovietinių istoriografijos revanšistų suaktyvėjimo metu. Aktuali ji ateičiai, ypač jaunimo ugdymui Tėvynės meilės dvasia.

Spaustuvinis šriftas

Jonas Kačerauskas

Perskaičius biržiečių laikraščio „Šiaurės rytai“ žurnalisto Algirdo Butkevičiaus straipsnį: „*Didybės ir tragizmo poetas*“ (2009 m. lapkričio 10 d.), kilo mintis ir man parašyti, nes įstrigo žodžiai: „*Jis planavo gauti spaustuvinį šriftą...*“

Vaizduotėje karo ir pokario metai: ryžto, baimės, sklidinos siaubo dienos ir naktys, patrankų salvių gausmas, vakarais gaisrų nušviesto fronto padangė, aplinkui keletas liepsnojančių sodybų, kulkosvaidžių tratėjimas, miestų, miestelių aikštėse išniekintų partizanų kūnai... Tie prisiminimai sužadino norą į kai ką pažvelgti dabarties akimis.

Sekmadienis. Grįždamas iš Pabiržės bažnyčios, nutariau užsukti į Gerkiškių kalną. Minu dviratį, bet neilgai. Priešais stiprus vėjas, prieškalnė, kaitri 2009-tų metų rugpjūčio saulė greit įveikė aštuoniasdešimtmečio jėgas. Nulipau nuo dviračio ir varaus. Prieš mane vingiuojanti upė Tatula, tiltas, už jo – kavos spalvos stulpas su rodykle į kairę ir užrašas: „1945–1955 m. rezistentų kapavietė“.

Varaus retomis žolelėmis apžėlusiu keliuku. Tarp vešliai žaliuojančių eglių – didžiulis kelių metrų aukščio paminklinis kryžius, subetonuotas iš lauko akmenų. Žmonės pasakojo, kad akmenys surinkti iš tų kaimų, iš kurių kilę partizanai. Paminklo visose keturiose pusėse įmontuotos granitinės lentos su žuvusių partizanų pavardėmis. Prie paminklo žydi gėlės.

Įninku skaityti: Bubalauskas Jonas 1924 m. ..., Krivickas Bronius 1919 m., Krivickas Jonas 1914 m., Tučas Juozas 1928 m. ir t. t. Iš viso 72 partizanų pavardės. Kai kurie iš jų, Tučas Juozas ir dar keli mobilizacijos metu turėjo vos 16 metų. Jų mobilizacija nelietė. Jie, uždegti tėvynės meilės, ėjo ginti savo šalies, tikėjosi atkovot prarastą laisvę. Jų vieta tuomet turėjo būti mokyklos suole.

Bronius Krivickas – tai tas pats partizanas ir poetas, apie kurį rašo A. Butkevičius. Anot jo, jis priklausė ne tik Pasvaliui ar Biržams, bet ir visai Lietuvai <...> 1943 metais B. Krivickas baigė universitetą <...> Kitų metų rudenį pradėjo mokytojauti Biržų gimnazijoje <...> Gavęs šaukimą atvykti į Biržų saugumą aštuntą valandą vakaro, suprato, kad jeigu nueis – nebegrįš. Broliai Jonas ir Juozas tuo metu jau partizanavo, todėl ir Bronius pasitraukė į mišką... B. Krivickas, kaip rašo A. Butkevičius, žuvo 1952 m. Palaidotas Panevėžio rajono, Raguvos seniūnijoje, Putiliškių kapinaitėse.

Prisimenu, kartą slapta veikęs rezistencinis gimnazistų būrelis gavo užduotį: gauti spaustuvinį šriftą. Gal ši užduotis buvo atėjusi iš B. Krivicko? Pradėsiu nuo savęs.

Apsigyvenau pas Papinigius. Ten gyveno ir tėviškės kaimyno sūnus Povilas Baradokas. Jis mokėsi gimnazijos 6 klasėje. Jo artimas giminaitis buvo partizanas, berods, buvęs Lietuvos karininkas, vėliau kovose žuvo. Jis kurį laiką slapstėsi jo tėviškėje. Tuo laikų Biržų gimnazijoje veikė slaptas rezistencinis būrelis. Būrelio tikslas – palaikyti mokinių sąmoningumą, meilę tėvynei, drąsinti, kad dvasiškai nepalūžtų. Dalindavomės uždrausta patriotine literatūra, pašalinta iš knygynų ir bibliotekų: Brazdžionio, Maceinos ir kt. knygomis, taip pat partizanų leidžiama literatūra. Kadangi gimnazijoje buvo gimnazistų iš įvairių šeimų, kai kurių mokinių artimieji buvo sribai arba dirbo saugume, kai pavykdavo kai ką sužinoti, būrelio dalyviai turėjo pranešti tiems, kuriems grėsė pavojus. Būrelis palaikė nuolatinius ryšius su partizanais. Kitas tikslas buvo kaip nors pažymėti Vasario 16-osios šventę: iškelti Lietuvos vėliavą, organizuoti bažnyčioje Lietuvos himno sugiedojimą ir t. t.

Kaip jau minėta, būrelis apie 1947 m. gavo užduotį gauti spaustuvinį šriftą. Būrelio nariai norėdami užmegzti ryšius su spaustuvėse dirbančiais žmonėmis ieškojo pažinčių Biržuose, Panevėžyje, Šiauliuose.

Buvo svarstoma galimybė net išbrauti į spaustuvę. Gauti nepavyko. Netrukus sulaukėme kitos užduoties: gauti teksto dauginimui rotatorių ar šapirografą. Rotatoriaus gauti nepavyko.

Prisiminiau, kartą būnant Panevėžyje mano giminitės vyras parodė šiene paslėptą dėžutę ir priminė, kad tai sugedęs šapirografas. Parašiau jam laiškutį... Povilas Baradokas ir Alfredas Breivė su dideliu lagaminu išvažiavo į Panevėžį. Atvežęs Baradokas paslėpė iš pradžių savo, o vėliau mano tėviškėje. Vasaros metu šapirografą dviračiu nuvežiau į Biržus ir paslėpiau nurodytoje sukiužusioje pašiūrėje. Kartą, prasidėjus mokslo metams, užėjau į menką, sukrypusį namelį, Parodos gatvėje. Ten radau prie stalo sėdinčią jauną mergaitę. Ji pasidėjusi krūvą rankraščių, mašinėlę spausdino. Buvęs mano buto šeimininkas šapirografu daugino. Nustebau. Tai buvo partizaninė literatūra. Po kurio laiko man gyvenant kitur, sužinojau, kad Patackas areštuotas ir nuteistas. Jis buvo sakęs, kad jo brolis yra pabėgęs į Švediją. Dar man lankant gimnaziją buvo areštuotas ir nuteistas mūsų būrelio narys gimnazistas H. Čeičys, kilęs iš Pasvalio rajono. Jis nieko neišdavė. Galbūt padėjo tai, kad visi turėjom slapvyvardžius.

1947 m. vasario 16 d. P. Baradoko iniciatyva, Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje po šv. Mišių vargonininko sūnui vargonais davus signalą iškilingai buvo sugiedotas „Tautos himnas“. Bažnyčioje buvo daug žmonių, taip pat moksleivių. P. Baradokas 1947 m. baigė gimnaziją. Artėjant 1948 m. vasario 16-ajai per kelis kartus nupirkau geltonos, žalios ir raudonos spalvų medžiagos vėliavai. Vasario 15-osios vėl vakarą, pasiėmę kartelę, pėdų ir rankų maskavimo priemonės nuėjom mudu su aštuntos klasės gimnazistu abiturientu Alfredu Breive į Širvėnos ežero salą, kur atsiremia pėsčiųjų lieptas, jungiantis miestą su Astravo dvaru, jame esamais fabrikais. Šiuo tiltu praeidavo daug žmonių. Buvo gražus žiemos vakaras, aukštai švietė mėnulio pilnatis. Matomumas geras. Jokios gyvybės nematyti. Įlipę aukštai į medį, kartelę su vėliava pririšom prie medžio. Žmonės kalbėjo, kad vėliava plevėsavo iki pietų. Daug kas ją matė. 1948 m. A. Breivės šeimą ištremė į Sibirą. Alfredas, baigęs gimnaziją išvyko kažkur, rodos į Klaipėdos rajoną mokytojauti.

1949 m. vasario 15 d. vėl vakarą mano kambarėlyje – palėpėje krata ir aš dar su dviem klasės draugais buvau sulaikytas. Pas mane rado žiupsnelį nepalankios kūrybos, pas draugą kišenėje antitarybinį lapelį, dar pas kitą draugą – hitlerinės okupacijos laikų žurnalą ir susirašinėjimą su ištremtais į Sovietų Sąjungos gilumą asmenimis. Mus kaltino antisovietine veikla, bandančiai donkichotiškai pasukti istorijos ratą...

Apie 24 val. į mano duris pasibeldė mokytojas P. Jasėnas. Jis pranešė, kad mus pašalino iš gimnazijos.

– Jonai, kuo greičiau bėk iš Biržų, tavo areštuos, – patyliukais pravėręs duris, pasakė ir išbėgo į namus.

Kitą dieną į mano kambarėlį atėję saugumiečiai areštuoti pusvalandžiu pavėlavo. Veltui ieškojo po visus pastatus ir lauko tualetus – manęs jau nebuvo. Nerado ir mano tėviškėje. Saugumiečiai nusprendė, kad pabėgau į mišką, o aš siauruoju traukinėliu tuo metu važiavau į nežinią. Panevėžys, Šiauliai, Radviliškis. Įsidarbinau Radviliškyje. Kontoros viršininkas – demobilizuotas, atrodo, aukšto rango karininkas ukrainietis, buhalterė – mano giminitė. Dirbau inspektorium. Po kelių mėnesių kažkas ėmė manim domėtis, vis skambindavo valdytojui. Išvažiavau komandiruotėn. Sugrįžus giminitė pranešė, kad buvo atėję du vyrai... Palikęs pareiškimą – prašymą atleisti iš darbo, skubėjau kuo toliau. Netrukus nurodytu adresu gavau darbo knygutę su labai gera darbo charakteristika.

Vėl keliau traukiniais, autobusais. Tuo laiku respublikoje buvo kuriami keli nauji rajonai. Apsistojau Vilkijoje. Įsidarbinau Žemės ūkio banke. Dirbau ir vakarais privačiai mokiaus, ruošiaus eksterno egzaminams, nors buvau pašalintas be teisės mokytis.

Veik po pusantrų metų mane iš darbo iškviatė į saugumą. Per naktį tardė grubus azijietis: rodė partizanų fotonuotraukas, laikraščius, rankraščius, klausė pavardžių, reikalavo prisipažinti. Paryčiais apdaužytą paleido. Netrukus persikėliau į Kauną. Po poros metų kažkas ėmė manim vėl domėtis. Kartą, rodos, gruodžio pradžioje grįžau iš draugo vėl vakarą, šeimininkai pranešė, kad buvo būrys „svečių“, ieškojo manęs, apieškojo mano butą. Šeimininkai pasakė, kad išvykęs į kaimą. Grįžau vėl pas draugą. Netrukus persikėliau į Vilnių. Čia studijavau ir dirbau. Per tą laiką buvo paskelbtos kelios amnestijos. Studijas baigiau Maskvoje, Statybos institute, gavęs statybos inžinieriaus diplomą.

Kartą atsitiktinai gatvėje sutikau buvusį būrelio draugą biržietį Alfredą Breivę. Jis buvo įsidarbinęs Vilniuje ir studijavo. Prisiminę Biržus, nutarėm vėl iškelti vėliavą. Ji buvo iškelta priešais gamyklą medyje Užupio rajone, rodos, 1954 m. vasario 15 d. vėl vakarą. Po metų iš anksto susitaręs su buvusiu kambario draugu Petru Gasperavičiumi antrą kartą nuvažiavęs į Kauną vasario 15 d. apie 23 val. iškėlėm vėliavą aukštai virš krūmų, greta laiptinės, einant iš Savanorių pr. į Ožėškienės gatvę, priešais milicijos mokyklą. Paskui paskutiniu traukiniu grįžau į Vil-

Paminklas Pabiržėje

nių. Petras tuo laiku gyveno Telšių g. Kaune. Prieš tai kalbinau Antaną M., bet paskui suabejojau. Jis buvo Plechavičiaus armijos karys. Traukėsi. Pateko į rusų nelaisvę, įstojo į rusų armiją, dalyvavo fronte.

Mūsų dienų akimis, gal daug kam keistokai atrodo mūsų anų dienų elgesys. Tačiau ne tai svarbu. Svarbu, kad nurodyti įvykiai atspindėjo to meto moksleivių nuotaikas, parodė jų vienybę. Parodė tai, kad dar gyvi tėvų įskiepyti nepriklausomos Lietuvos

idealai, garbės ir pareigos supratimas, kuris neleido gelbstint save klampinti kitą.

Matau šiandieną žmones perėjusius Gulago salyną, stebuklingai išlikusius gyvus. Žaviuos tais, kurie nepalūžo, baigė aukštuosius mokslus, tapo profesoriais. Skaičiau, kad ne vieną jaunuolį kėlusį vėliavą nuteisė ilgus metus kalėti ar net sušaudė. Mano motinos tikėjimo galia ir galinga Likimo ranka stebuklingai globojo mane.

Ką man reiškia Kovo 11-oji

Povilas Šimkavičius,
atsargos pulkininkas leitenantas

Dėkoju likimui už suteiktą unikalią galimybę skleisti Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio idėjas ir džiaugtis Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimu kartu su mums ištikima ukrainiečių tauta. Vartant daugiau kaip dvidešimties metų senumo nuotraukas, padarytas Čortkove ir Ternopolyje, laiškus iš Lietuvos, vėl sugrįžta tas nedaugelį kartų patirtas pasididžiavimo savo kilme ir tautybe jausmas bei mūsų siekių palaikymas ir parama, išsakyti Rucho organizuotuose mitinguose, „Gyvojoje grandinėje Ukrainos vienybei, 1990 m.“ ir kituose renginiuose keliais labai prasmingais žodžiais - „Mes su jumis“. Šių žodžių nuoširdumą ir tvirtumą dar kartą pajaučiau, 2009 m. kartu su broliu Antanu lankydamasis Vilniaus ukrainiečių bendrijoje ir pristatydamas savo straipsnį „Mėlynos geltonos Ukrainos vėliavos 1989 m. buvo siuvamos Švenčionyse“, dalyvaudamas jubiliejiname renginyje, skirtame Taraso Ševčenkos 195-čiui ir Ukrainos badmečio aukų pagerbimo ceremonijoje prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms Gedimino prospekte, Vilniuje.

1989 m. mama džiaugėsi: „Dabar visur pas mus tautinės vėliavos ir himną gieda visa Lietuva. Visas keičiasi, norintiems duoda žemės. Dabar tikra Lietuva“. Beveik kiekviename laiške ragino grįžti į gimtus kraštus. Mokytojos iš Panevėžio Gražinos Judickienės patriotiški ir labai nuoširdūs laišakai, parašyti 1989 – 1990 m., pasakojo apie permainas: „Jau pasirodė mieste afišos, kviečiančios į Kalėdines pramogas, net neįtikėtina. Bus leistos tikybos pamokos mokyklose. (...) Įstojau į Vilnijos draugiją, tai draugija rūpintis lietuviškomis salomis Pietryčių Lietuvoje ir Baltarusijoje. Pakvietėme Girių mokyklos mokinių grupę į Panevėžį. Kauno klubas „Lituanika“ pasiuntė pirmą mokytoją dirbti Girių mokykloje“. Kiekviename laiške jautėsi rūpestis mūsų vaikų Lauros ir Kastyčio ateitimi, jiems buvo siunčiamos lietuviškos knygutės, skiepijamas lietuviškumas ir meilė Tėvynei. Švietimo ministerijos inspektorius Alfonsas Kairys 1989 m. balandžio 6 d. rašė: „Norėtume, kad Jūsų dukra ir sūnus išaugtų gerais savo Tėvynės vaikais, mokančiais mūsų

protėvių kalbą. Te lietuviškas žodis skamba kasdien Jūsų namuose, te vaikai dažniau turi galimybę paimti knygą į rankas, o lietuvišką žodį į protą“.

Pernai įteikdamas knygą „Judickių ir Šimkavičių šeimų draugystei 20 metų“ Gražinai ir Algirdui Judickiams pasidžiaugiau, kad laišakai, lietuviška spauda ir knygutės vaikams, siųsti į Ukrainą, davė savo vaisius, kurie atsispindi Lauros ir Kastyčio piešiniuose „Gedimino pilis“, „Mes gyvenam Lietuvoj“, „Gimtoji šalis“ ir kituose.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 11 d. paskelbtas Aktas „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“ mūsų šeimai buvo lyg švyturys, kviečiantis į kelionę. Jau liepos mėnesį žmona Vida su vaikais pasiekė gimtus Kaltanėnus, o rugsėjo mėnesį Panevėžyje Laura pirmą kartą įžengė į lietuviškos mokyklos trečią klasę. Mano kelionė į Lietuvą dėl įvairiausių priežasčių užsitęsė iki 1990 m. spalio pabaigos. Karinė vadovybė vilkino dokumentų įforminimą, buvo keliami niekuo nepagrįsti kaltinimai dėl materialinių vertybių praradimo, klaidinami atvykę žiniasklaidos atstovai ir panašiai. Turėdamas neetatinio karinio korespondento darbo patirties, sprendamas savo problemas, naudojausi „viešumo ginklu“. Daug tuo metu parašiau laiškų ir telegramų, bet reikalai nejudėjo. Įsimintiniausias 1990 m. spalio 10 d. laiškas Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojui gerb. Kazimieriui Motiekai, kuriame rašiau, kad Lietuvai einant Nepriklausomybės keliu ir atkuriant valstybę, kiekvienas Lietuvos karininkas, kuriam brangi Tėvynės ateitis, turi grįžti į gimtą žemę, kartu su savo tauta eiti šiuo gana sudėtingu, bet garbingu keliu. Prašiau pagalbos sprendžiant mano sugrįžimo į Lietuvą problemas. Spalio 16 d. gerb. K. Motiekos atsakymas suteikė vilčių: „Jūsų 1990 10 10 laišką aš persiunčiau Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento direktoriui gerb. M. Laurinkui. Jis žadėjo padėti Jūsų laiške keliamus klausimus išspręsti. Linkiu geros kloties“. Septynis mėnesius trukusi kelionė į Nepriklausomą Lietuvą pasibaigė ir spalio pabaigoje sėkmingai pasiekiau Panevėžį, kur pasitiko šeima ir mieli panevėžiečiai Gražina ir Algirdas Judickiai.

Pamąstymai prezidento rinkimų dieną

Teresė Taujanskienė

Lietuva vėl rinko prezidentą. Viena gražų rytą nusprendžiau aplankyti bažnyčią. Einu gimtojo Telšių miesto gatve ir džiaugiuosi savo tėviške. Bet štai atsitiktinai žvilgtelėjau į šalia gatvės tvorą. O ant jos rinkiminis plakatas. Į manę žvelgė gražus vyras – kandidatas į prezidentus – Artūras Paulauskas. Nors žvilgsnis jo buvo besišypsantis, mano nuotaika sugedo... Atgijo seni prisiminimai...

1941 metai. Buvau laiminga mergaitė, nes gyvenau su gerais tėvais gražiam Lietuvos ūkininko ūkyje. Tėvelis – Lietuvos šaulys. Ir štai, už šia „nuodėmę“ tėvelis atsidūrė Rešotų lageryje, o aš dvylikos metų su penkių metų sesute ir mama buvome nutremtos į Altajaus kraštą.

Labai greitai tėvelis buvo sunaikintas. O mes su mama ryžomės 1947m. gegužės 15d. bėgti iš tremties į Tėvynę. Pasisekė. Greitai prabėgo džiaugsmingi metai.

1948 m. mane areštavo. Du kareiviai vedė mane Gėlių gatve kaip nusikaltėlę. Nuvedė į viešbutį. Apačioje buvo mažas kambarėlis su grotomis ant lango, čia mane ir patalpino. Šalia sėdėjo kareiviukas – saugojo mane. Viršuje buvo „Jų“ tvirtovė...

Tą dieną buvau parėjusi iš gimnazijos, ką tik išlaikiau lietuvių kalbos egzaminą.

Darbavausi pas ūkininkus, buvau prisiregistravusi milicijoje ir buvau tokia laiminga. Buvo pavasaris, žydėjo ir kvepėjo gėlės...

Apie vienuolikta valandą, kareivukas nuvedė manę į antrą aukštą. Įvedė į kambarį, kuriame stovėjo didelis stalas. Už jo sėdėjo keturi čekistai. Gale stalo sėdėjo vyresnysis – Stasys Paulauskas, kandidato į Lietuvos prezidentus tėvas. Jis atsivertė kažkokią knygą, žvilgtelėjo baisy žvilgsniu ir klausia mane: „Kodėl bėgai?“. Atsakiau, kad miriau badu. Jis liepė man pasirašyti kažkokį dokumentą. Atsisakiau ir

paklausiau: „Ką aš padariau?“. Jis man parodė užrašytas tris pavardes, tarp kurių buvo mano dėdė, ir paliepė išvesti. Aš vėl apačioje, uždaryta vienutėje...

Pradėjo aušti. Išvedė mane į gatvę, pasodino į mašiną ir nuvežė į kambarėlį, kurį aš nuomojau Gėlių gatvėje Nr.6. Prikėlė šeimininkę ir įvedė manę į vidų. Kareiviai liepė susirinkti daiktus. Bet aš turėjau tik metalinę lovą ir patalynę. Nesugebėjau tvardyti, jaudinausi. Tuomet kareiviai surišo patalynę ir rūbelius, kuriuos pastebėjo ir nuvežė manę į stotį. Stotyje jau buvo kelios šeimos – laukė vagono. Nušėbau, kai rusų kareiviai pasakė man, kad jie atneš man lovą. Paprieštaravau. Tačiau jie paliko mašiną ir nuėjo. Netrukus jie atnešė lovą, išardė, surišo ir sako man: „Miegosi minkštai. Tik neverk – ir ten žmonės gyvena“. Kas jie buvo(?), nežinau, bet aš jiems iki šiol esu dėkinga. Na, o toji istorinė lova grįžo vėl į Lietuvą, kai 1962 m. grįžome iš antros tremties. Tremtyje išgyvenome dvidešimt metų. Šešis metus ganiau gyvulius Altajuje, keturiolika metų Krasnojarsko miškuose dirbau. Išvengiau Stasio Paulausko žadėtos trejų metų kalėjimo bausmės. Tremtyje ištekėjau, gimė du sūnūs. Vyresnysis buvo gabus, norėjo būti lakūnu, bet tremtinio vaikui tai buvo draudžiama. Tačiau vis tiek vienas mokėsi VISI, kitas KPI.

Gyvenu Telšiuose, atšvenčiau aštuoniasdešimt metų, esu pakankamai sveika – Dievas teisybę mato... Visi baisumai praėjo, lieka tik nepamiršdami sapnai ir praeities vaizdai, tarp jų – ir Stanislovo Paulausko žvilgsnis bei po jo sekusi tremtis, nors saugumietis tvirtino, kad nieko nenušovė, nieko neištrėmė.

Štai tokios mintys aplankė mane prie kandidato į prezidentus Artūro Paulausko portreto... Gaila, kad jam trūko drąsos pripažinti tiesą. Džiaugiuosi, kad jo, bijančio tiesos, žmonės prezidentu neišrinko. Liūdna, kad Lietuvoje tarp renkamųjų yra daug panašių sūnelių...

Skelbimas

Balandžio 4 d. Mokytojų namų svetainėje 18 val. Stasės Gaidytės-Averkienės ir Petro Averkos knygos „Vilnius buvo svajonė“ sutiktuvės.

Knygą pristatys rašytojas Romas Sadauskas, hab. m. dr. Nastazija Kairiūkštytė ir hab. dr. Kazimieras Garšva. Dainuos choras „Gervėčiai“ (vadovė Loreta Sadauskaitė).

Nuoširdžiai užjaučiame
Gedvilę Sakalauskienę
dėl jos vyro

Romučio Antano Sakalausko
mirties

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga

LLKS žinios

Vasario 23 d. paskutinio Aukštaitijos partizano Antano Kraujelio žūties 45-ųjų metinių paminėjimai vyko Vilniuje Seime, kovo 16–24 d. – Utenoje, kovo 23–27 d. – Molėtuose.

Vasario 24 d. Pilies g. esančiame skvere priešais Prancūzijos ambasadą vyko piketas, organizuotas Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos CV nario Gasparo Genzbigelio. Piketuotojai protestavo prieš NATO narės Prancūzijos ketinimą parduoti Rusijai „Mistral“ laivus. Piketo dalyviai rankose laikė plakatus su užrašais „Prancūzija, pabusk!“, „France, wake up!“ Piketo metu kalbas sakė LLKS CV narys G. Genzbigelis, Juozas Leika, Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus skyriaus tarybos pirmininkas L. Kerosierius ir kt. Piketo metu kalbėjo ir Gruzijos atstovai.

Vasario 25 d. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje buvo paminėtas pirmojo lietuviško žurnalo moksleiviams ir studentams „Aušrinė“ šimtmetis bei jo leidėjai ir redaktoriai. Čia buvo atidaryta jubiliejinė paroda, kurios stendai supažindino su žurnalo publikacijomis ir keturių iškiliausių jos bendradarbių – Stasio Šilingo, Petro Klimo, Ramūno Bytauto ir Klimavičiaus – gyvenimu, veikla ir publikacijomis. Parodą rengė bibliotekos senosios periodikos skyriaus vedėja Aida Grybienė, talkino kultūros istorikas Albinas Vaičiūnas.

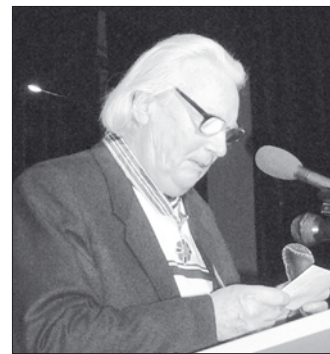
Kovo 4 d. per Lietuvos Globėjo Šventojo Kazimiero iškilmę *Vilniaus Arkikatedroje* įvyko *Vilniaus vyskupijos vyskupo augziliaro Arūno Poniškaičio konsekracija*.

Kovo 6 d. Lietuvos Sąjūdis, Nevyriausybinų organizacijų, padedančių stiprinti Lietuvos gynybinius pajėgumus, koordinacinė taryba ir Vilniaus įgulos karininkų ramovė minėjo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmetį. Iškilingą renginį pradėjo malda Garbės savanoris, Vyčio kryžiaus ordino

kavaliarius kun. Robertas Grigas, po to sekė Vytauto Landsbergio, Rasos Juknevičienės, Ryto Kupčinsko, Jono Gečo bei Vidmanto Žilčiaus pranešimai. Meninę programą, dalyvaujant solistui Vytautui Juozapaičiui, atliko Šalčininkų rajono Tūkstantmečio gimnazijos moksleiviai. Renginyje Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos ordinu buvo apdovanoti ir pasveikinti VO „SOS Vepriuose“ direktorius Romas Petras Šaulys, choro dirigentas, folklorininkas, režisierius, pedagogas Povilas Mataitis bei Vilniaus apskrities viršininkas Jonas Vasiliauskas, Atsargos karininkų medaliu – LLKS narys Zigfridas Jankauskas, II l. medaliu „Buvome, esame, būsim“ – LLKS narys Vytautas Varkala.

Romas Petras Šaulys

Povilas Mataitis

Jonas Vasiliauskas

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pagrindinė Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. **Leidėjai** Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, tel. 244-46-19 Architektų g. 8-4, tel. 244-21-57. LT-04210 Vilnius.

Redaguoja redakcinę kolegiją. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

186-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas Skaitykite „VARPA“ internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=6381

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;
Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 0249 2325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13 b, Vilnius. Tiražas 800 vnt.

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

M. Šironienei – 50 Lt, J. Šolomskienei – 20 Lt,
V. Stomienai – 50 Lt, D. Urbienei 100 Lt,
V. Lapėnienai (Reškutėnai) – 20 Lt, D. Drutel – 15 Lt,
V. Masikonui – 10 Lt, A. Valeikienei – 15 Lt,
V. Rakauskaitei – 40 Lt, J. Dukšienei – 20 Lt,
G. Augulytei – 300 Lt, J. Kojelienei – 10 Lt,
S. Marčiukaičiui – 50 Lt

Dėkojame už pervestus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Alvydui Stričkai, Alfredui Girdziuišui, Edvardui Burokui

LLKS valdybos ir „Varpo“ leidėjų iniciatyva, LGGRT centrui sutikus, pateikiamas s a r a š a s

asmenų, kuriems suteiktas atitinkamas statusas

Suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas
(tęsinys, atkeltas iš „Varpo“ Nr. 2):

Antanui Ukrinui, gim. 1928 m. Telšių apskr. Alsėdžių vlsč., Šatrijos rinktinės Z.Tomkaus būrio partizanų rėmėjui.

Zitai Undraitienei-Kristinavičiūtei, gim. 1942 m. Šakių apskr. Plokščių vlsč., pagrindžio spaudos bendradarbei.

Viktorui Ūsui, gim. 1919 m. Seinų apskr. Kapčiamiesčio vlsč., (po mirties), pagrindinės organizacijos nariui.

Liucijai Vaičiūnaitei, gim. 1926 m. Kėdainių apskr. Survilieškio vlsč., Bitės būrio partizanų rėmėjai.

Kazimierai Petronėlei Valčiukienei-Dvoreckytei, gim. 1932 m. Kauno apskr. Garliavos vlsč., Tauro apygardos Birutės rinktinės Gintaro būrio partizanų ryšininkei, slap. Žibutė.

Onai Valytei, gim. 1929 m. Kėdainių apskr. Josvainių vlsč., Prisikėlimo apygardos Maironio rinktinės partizanų ryšininkei ir rėmėjai, slap. Našlaitė.

Aldonai Vilčinskaitei, gim. 1924 m. Marijampolės apskr. Marijampolės vlsč., partizanų rėmėjai, pagrindinės organizacijos narei, slap. Banga.

Vaclovui Vosyliui, gim. 1905 m. Kybartų mstl., (po mirties), sukarintos organizacijos nariui, politinės organizacijos nariui, kuris iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindamas Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940 – 1941 m.) okupacijos metu buvo suimtas, įkalintas ir mirė 1943 m. įkalinimo metu po teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.

Vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2010 m. vasario 24 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-195 išvadomis ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinės direktorės 2010 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 1V-33 yra pripažintas Kario savanorio teisinis statusas šiems ginkluoto pasipriešinimo dalyviams:

Antanui Kiziui, gim. 1925 m. Panevėžio apskr. Raguvo vlsč., Vietinės rinktinės kariui.

Antanui Malaškevičiui, gim. 1923 m. Alytaus apskr. Simno vlsč., (po mirties), rezervinio būrio partizanui.

Vitoliui Martinavičiui, gim. 1929 m. Plungės m. (po mirties), GULAG'o politinių kalinių sukilimo Ypatingajame lageryje Nr. 6 „Rečnoj“ (Rečlagas) Vorkutoje (Komija) dalyviui.

Pranciškui Švambariui, gim. 1917 m. Šiaulių apskr. Lygumų vlsč., Vietinės rinktinės kariui.

Vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2010 m. vasario 24 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-195 išvadomis ir Lietuvos gyven-

tojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinės direktorės 2010 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 1V-33 yra pripažintas Laisvės kovų dalyvio teisinis statusas šiems neginkluoto pasipriešinimo dalyviams:

Stasei Ausmanienei-Nefaitai, gim. 1925 m. Panevėžio apskr. Vadoklių vlsč., Vyčio apygardos Žygaudo būrio partizanų ryšininkei ir rėmėjai.

Juozui Dautartui, gim. 1959 m. Vilniaus m., pagrindžio spaudos bendradarbiui (daugintojui).

Vsevolodui Krukauskui, gim. 1899 m. Ukrainoje, (po mirties), valstybės civilinių įstaigų tarnautojui ir pareigūnui (teismo tardytojui), sukarintos organizacijos Šaulių sąjungos nariui, kuris buvo suimtas, įkalintas, nuteistas mirties bausme ir mirties bausmė įvykdyta 1942 m.

Petrui Lotužiui, gim. 1928 m. Telšių apskr. Varnių vlsč., partizanų ryšininkui ir rėmėjui.

Juozui Mikulskui, gim. 1902 m. Alytaus apskr. Miroslavo vlsč., (po mirties), sukarintos, politinės ir visuomeninės organizacijų nariui, kuris įkalintas ir mirė 1942 m. tardymo metu iki teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.

Marijai Montvilaitei, gim. 1931 m. Vilkaviškio apskr. Paežerių vlsč., pagrindžio spaudos bendradarbei.

Broniui Poviloniui, gim. 1930 m. Panevėžio apskr. Krekenavos vlsč., Sakalo būrio partizanų ryšininkui ir rėmėjui.

Aldonai Raižytei, gim. 1945 m. Alytaus apskr. Stakliškių vlsč., pagrindžio spaudos platintojai

Bonifacui Stankui, gim. 1923 m. Tauragės apskr. Naumiesčio vlsč., (po mirties) partizanų ryšininkui ir rėmėjui.

Kazei Stonkienei-Gerasimavičiūtei, gim. 1919 m. Raseinių apskr. Šiluvos vlsč., partizanų rėmėjai.

Klemensui Ignotui Strikačiui, gim. 1903 m. Mažeikių apskr. Židikų vlsč., (po mirties), sukarintos organizacijos, nariui, įkalintam, nuteistam mirties bausme ir mirties bausmė įvykdyta 1942 m.

Petrui Sūdžiui, gim. 1898 m. Tauragės apskr. Švėkšnos vlsč., (po mirties), kuris pirmosios sovietų (1940 – 1941 m.) okupacijos metu buvo suimtas, įkalintas, nužudytas 1941 m. birželio mėn. 24-25 d. (taip – dokumente)

Algimantui Anastasui Šalčiui, gim. 1944 m. Kėdainių m., pasipriešinimo akcijų dalyviui.

Bronislavai Šavryienei-Velionaitei, gim. 1932 m. Raseinių apskr. Nemakščių vlsč., Kęstučio apygardos Daukanto būrio partizanų rėmėjai.

Broniui Šlapeliui, gim. 1934 m. Panevėžio apskr. Šimonių vlsč., pagrindžio spaudos bendradarbiui ir platintojui.

Teodorui Ustinavičiui, gim. 1929 m. Panevėžio apskr. Troškūnų mstl., partizanų rėmėjai.

Vilniaus vyskupijos vyskupo konsekracija

Vyskupas Arūnas Poniškaitis

Konsekracija

Nepriklausomybės atkūrimo minėjimas Vilniaus Karininkų ramovėje

Minėjimo dalyviai

Vytautas Juozapaitis ir mokinukų choras

Koncertuoja Šalčininkų mokiniai

Minėjimo dalyviai A. Burokas,
A. Ramanauskaitė-Skokauskienė, V. Bražėnas, A. Saijeva

Piketas prie Prancūzijos ambasados

